

Glimtar av demokrati

En samling essäer om erfarenheter och betraktelser av demokratifrämjande arbete

J JARL
H HJALMARSON
S STIFTELSEN

Du håller i din hand ett essähäfte där en handfull framträdande företrädare för politik och opinionsbildning beskriver sina erfarenheter av demokratifrämjande. Allt från gryende engagemang under studenttiden, resor för Jarl Hjalmarson Stiftelsen, möten med politiska ledare och aktivister från världens alla hörn till dagens arbete i en allt mer mångfacetterad politisk verklighet.

© Jarl Hjalmarson Stiftelsen 2017

Denna skrift har producerats med stöd från Sida genom Forum Syd. Sida och Forum Syd har ej deltagit i produktionen och innehållet är utgivarens.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I.	Frihet ger fortfarande fred	4
	<i>Fredrik Johansson</i>	
II.	För ett demokratiskt Europa	11
	<i>Alexandra Ivanov</i>	
III.	Den enträgna samhällsförändringens undertext	16
	<i>Gustaf Göthberg</i>	
IV.	Det är vi som i slutändan alltid har vunnit	23
	<i>Simon Johansson</i>	

Frihet ger fortfarande fred

*Fredrik Johansson
Planeringschef hos Moderaterna*

För den som blev politiskt aktiv i mitten av 1980-talet dominerades det politiska samtalet av tidens överskuggande globala konflikt: Det kalla kriget. Och av den ständigt närvarande oron för att det skulle övergå i verkliga konflikter: till ett varmt krig.

Freden skulle bevaras. Nästan till varje pris. Detta var inte minst starkt i Sverige. Neutralitetspolitiken hade ikoniserats och synen på Öst och Väst relativiserats.

Demokrati var egentligen inte särskilt prioriterat, åtminstone inte utanför våra egna gränser. Snarare tvärtom. I vår del av världen var fredlig samexistens mellan Öst och Väst det som dominerade. Längre bort – i utvecklingsländerna – var demokrati underordnat andra frågor, som nationell frigörelse och antikolonialism. Förfärliga system kunde försvaras med behovet av fattigdomsbekämpning eller stabilitet. Socialism i olika former sågs inte bara som en möjlig väg till ekonomisk utveckling, för många var det den enda vägen.

Att den västerländska demokratin hade någon bredare roll att spela globalt sågs i bästa fall som lätt utopiskt. Allt var inte svart eller vitt. Men tendensen var tydlig.

I någon mening kan det i efterhand verka lite märkligt. Världen var bokstavligen på väg i en annan riktning och tecknen var tydliga för den som ville se. Med Helsingsforsavtalet 1975 hade till och med Sovjetunionen skrivit på för att respektera de mänskliga rättigheterna (i den uppenbara tron att just den delen av avtalet var en papperstiger). Priset för att ignorera krav på mänskliga rättigheter höjdes, marginellt men tydligt. Charta 77 i Tjeckoslovakien var det mest prominenta exemplet på ett ökat fokus på kampen för mänskliga rättigheter också bakom järnridån. Undermineringen av systemets legitimitet skyndades på.

1978 hade Deng Xiao Ping lagt ut den färdriktning som idag gjort Kina till en ekonomisk supermakt. Bort från socialism och kommandoekonomi, mot privata initiativ och marknadsekonomi. ”Det spelar ingen roll om katten är gul eller svart så länge den fångar möss”, konstaterade Deng. Att katten inte var röd, var dock allt mer uppenbart.

Frihet och marknadsekonomi låg i korten. Förtryck och socialism var inte framtiden. Och det var klart att det fanns de

som såg och påpekade detta. Det slående var hur radikalt det kunde uppfattas.

I början av 1980-talet drev Moderata Ungdomsförbundet kampanjen ”Frihet ger fred”. I backspegeln är det väl svårt att bedöma vilket genomslag den hade, men den ställde sig mot den rådande tidsandan genom att säga att det var bristen på frihet och demokrati som var det långsiktiga verkliga hotet också mot freden. Att Sovjetunionen var kommunistiskt var det verkliga problemet för Europas fred.

I slutet av 1980-talet blev jag aktiv i Fria Moderata Studentförbundet och kom under ett antal år att ägna mig åt förbundets internationella verksamhet, bland annat som ordförande i European Democrat Students (EDS).

Det var en dramatisk tid, där den politiska aktiviteten bland unga och studenter i det nyligen befriade Öst och Centraleuropa var enorm. Dammarna hade brustit. Seminarier och resor avlöste varandra. Idérikedomen var stor och genom EDS kunde vi ge individer och organisationer en möjlighet att kanalisera ett engagemang som inte minst handlade om att bli en del av väst. Idén om fredlig samexistens ersattes av idéernas verkliga gemenskap.

Att vara en europeisk organisation fotad i en västerländsk idétradition och tydligt kopplad till det europeiska samarbetets institutioner spelade roll. Inte minst för en sorts normalisering eller socialisering (inte i ordets politiska mening...) av individer och organisationer. Jag kunde se det själv, från mitt första EDS-Sommaruniversitet i det nyligen befriade Prag 1990 – då deltagarna från öst och väst kom från olika världar, till när jag fem år senare avgick som ordförande och då flera centraleuropeiska organisationer fanns representerade i organisationens ledning.

Detta – men också motsvarande utveckling i andra organisationer och sammanhang - kom att spela en bredare roll för dessa länders resa in i EU och Nato.

Om inte med facit i hand, så i alla fall med ögonen i backspegeln tror jag att den viktigaste lärdomen är att förståelsen för de västerländska institutionerna spelar enorm roll. Det går inte att överskatta betydelsen av politiska ledare som i grunden förstår detta. Inte minst i vår tid. Det gäller att bygga det fria samhällets institutioner: demokratin, rättsstaten, äganderätten, de civila friheterna, maktindelningen (i staten, men också i samhället). Och man måste inse att det är svårt, tar tid och att man riskerar bakslag.

1990 kunde man i vilken livsmedelsbutik som helst se skillnaderna mellan två olika politiska system. Idag är det mycket svårare. Förståelsen måste gå djupare än till frysdiskens.

Sedan dess har jag också haft förmånen att delta i Jarl Hjalmarson Stiftelsens demokratifrämjandearbete. En central del har varit de hundratals seminarier om Det fria samhällets principer som avhållits i Sverige och runt om i världen. Själv har jag träffat de mest skiftande grupper – inte sällan ungdomspolitiker – från Baltikum, Balkan, Ryssland, Kaukasien, Ukraina, Latinamerika och Afrika.

Jag brukar i de sammanhangen säga att en viktig del handlar om självreflektion. Om att vår förmåga att förklara vilka institutioner som bygger ett civiliserat och framgångsrikt samhälle främst måste handla om att förstå vilken roll de spelar hos oss själva.

För det finns en blindhet som följer av att vi tar dem för givet. Vi kan knappt föreställa oss hur det är att leva i ett samhälle där rättsstaten eller äganderätten inte fungerar, där korruptionen är utbredd eller yttrandefriheten inskränkt. Vi går för sällan utanför oss själva för att förstå varför vi är så relativt framgångsrika. Och att demokratifrämjande därför handlar om mer än att tala om fria val eller om att visa upp frysdiskens.

Den västerländska demokratin i synnerhet, men även vår samhällsmodell i allmänhet, är sedan något decennium drabbat av ett växande dåligt självförtroende. Väljarna är desillusionerade, ekonomin är inte lika innovativ som den en gång var, Europasamarbetet är omskakad av Brexit, samtidigt som nationalism och chauvinism är på frammarsch också i vårt närområde.

I andra delar av världen riktas blickarna inte längre mot oss för ledning, utan allt mer mot auktoritära system som uppfattas leverera ekonomiska resultat, stabilitet, ordning och reda, en stark samhällsmoral, sammanhållning etc.

I grunden gäller fortfarande att Frihet ger fred och att Frihet ger välstånd. En stat som inte respekterar sina medborgares frihet och rättigheter kommer naturligtvis inte att respektera andra länders medborgare. Och ett samhälle som inte tolererar det avvikande och annorlunda kommer inte att bli långsiktigt ekonomiskt framgångsrikt.

Världens mest kreativa och framgångsrika företag finns fortfarande i västvärlden. Många av dem i Kalifornien. Det är ingen slump. Friheten är vår långsiktiga konkurrensfördel. All innovation handlar om att tänka annorlunda och om att det

avvikande alltid har en chans. Det samhälle som inte tillåter det kommer i bästa fall förfina sin förmåga att kopiera andra.

Demokratifrämjande börjar därför alltid hemma. Om vi ska övertyga andra om att de ska välja vår väg måste vi förstå vilken roll våra institutioner faktiskt spelar här. Det handlar om den parlamentariska demokratin och om marknadsekonomin. Men också om det som inte är lika uppenbart och säljande. Om rättsstaten och lagstyret, om äganderätt och tolerans i ordets verkliga mening.

Det är som i allt säljarbete. Den som inte tror på eller förstår sin produkt kommer aldrig att kunna övertyga andra om dess förträfflighet.

För ett demokratiskt Europa

Alexandra Ivanov

Politiskt sakkunnig till Moderaternas partiledare

Vi bär alla ett stort ansvar på våra axlar för den värld som formas under vår tid. Det må vara svårt att ta in när man är mitt upp i livet, men varje dag planteras frön som framtida generationer en dag kommer att så. Det gör att varje del av historien är en tid av formation. Världen av imorgon är helt enkelt en produkt av dagens värderingar och framsteg men också av de strider vi väljer att ta, och de strider vi väljer att inte ta.

På det sättet är Europa av idag en mer fredfull plats än någonsin tidigare. Det är en produkt av generationers uppoffringar för frihet men också ett målmedvetet arbete för att skapa strukturer där stabilitet har kunnat växa sig stark. Det kan låta överdrivet – eller inte – men att Frankrike och Tyskland samarbetar är en historisk anomali. Att Estland är ett fritt land med en blomstrande marknadsekonomi är på samma sätt en historisk seger. Den största delen av det arbetet har skett inom den Europeiska unionen. I och med EU har vi ett formaliserat samarbete inte bara för handel och marknadsekonomi utan även för att vårda våra demokratiska värderingar.

Men det fanns som bekant en tid innan Östeuropa var inlemmat i den Europeiska unionen. En tid när vårt samarbete för att sprida fred och frihet handlade om att stå bredvid de människor som vågade stå upp för sin framtid mot de regimer som valde att förtrycka densamma. Det tog sig i uttryck i att böcker smugglades in till Östtyskland och Baltikum så att människor kunde bilda sig en idé om det system som skulle kunna växa fram efter friheten. Eller genom det arbete som Fria Moderata Studentförbundets representanter utförde inom studentorganisationer som European Democrat Students och det arbete företrädare för Moderata ungdomsförbundet bidrog med inom DEMYC för att visa solidaritet med våra polska och estniska vänner och deras rätt till medlemskap. Det handlade om att folkvalda från Moderaterna stod upp och krävde en riktigt solidarisk utrikespolitik där vi stod upp med det baltiska folket och alla andra folk som krävde sin frihet.

Från denna tid finns många lärdomar att dra. Till att börja med vet vi att få saker är så viktigt som institutionellt samarbete. Det handlar om allt från att stödja utbyggnaderna av demokratiska systemviktiga institutioner (som inte växer fram över en natt) såsom domstolar, universitet och fri media. En offentlig administration som fungerar och stävjar korrupktion. Men det handlar också om att stödja de människor som försöker få en

positiv förändring till stånd. Genom utbyte av erfarenhet och kunskap. Och om att EU tillsammans mäktar med att stå upp för våra värderingar som grundar sig i den liberala västerländska idétraditionen.

För att kunna värna vårt demokratiska system behöver vi se vår samtid för vad den är. Det innebär tyvärr att acceptera att vissa av förutsättningarna för fred och frihet i vår del av världen återigen hotas.

Det hotet tar sitt avstamp på andra sidan Östersjön. Under snart 15 år har nyheterna från Ryssland varit mörka. Idag är det ett av världens farligaste länder för journalister. Modiga oppositionsledare mördas och demokratiska aktivister fängslas. Det är ett land, som Gunnar Hökmark brukar säga, där makten allt mer kommit att överordna rätten och där regimen brutit ner de få skakiga institutioner som landet lyckades bygga upp under 1990-talet. Vi bär ett ansvar att stödja de ryssar som vågar kräva förändring i en tid när det kommer till ett högt pris. Vi kan inte välta en despotisk regim men vi kan ställa oss bredvid dem som tror på demokrati.

Samtidigt bär vi ett ansvar att mota den ryska regimens försök att sprida förstörelse. För det finns ingenting som hotar den ryska regimen som demokrati och stabilitet. Det var en (av

många) bidragande anledning till att vi såg ryska stridsvagnar rulla in över Georgien och sedan Ukraina. I det arbetet är EU avgörande. Min erfarenhet från Europaparlamentet säger att det inte är helt enkelt – som så mycket annat viktigt i livet. Det är inte lika självklart för Italien att införa sanktioner mot den ryska regimen som det är för oss. Men enighet är nyckeln och därför är det så oerhört viktigt med starka svenska röster i parlamentet liksom en stark svensk statsminister. I dagsläget saknas det senare i stort.

När Ryssland destabiliserar har vi dessutom ett ansvar att stabilisera. Därför är vårt samarbete med goda krafter i Vitryssland, Ukraina, Moldavien, Georgien, Serbien och ett antal länder till så viktigt. Det gäller även här på EU-nivå liksom bilateralt men också i att stödja människor och organisationer som driver på i rätt håll.

Min farfar lämnade Ryssland för 100 år sedan i år. Under brinnande revolution och den kommunistiska statskuppen flydde han för alltid från den enda verklighet han kände till. Resten av hans liv kom att präglas av Europas krig och historiens vingslag. En av få visdomar han hann föra vidare till min pappa var den om att alltid stå upp för demokratin, och att alltid hjälpa dem som väljer att stå upp för demokratin. Det är ord att bära med sig och det är inte minst därför jag med stolthet

under de senaste tio åren från tid till annan har bidragit till
Stiftelsens arbete. Tillsammans bygger vi vårt fria Europa.

Den enträgna samhällsförändringens undertext

Gustaf Göthberg

Författare och riksdagskandidat

Den amerikanske statsvetaren och debattören Francis Fukuyama formulerade, i svallvågorna efter det sovjetiska sammanbrottet vid decennieskiftet mellan 1980- och 1990-tal, världsutvecklingen och paradigmskiftet som förevarit, som ”historiens slut”. Den liberala världsordningen blev genom enträget arbete på såväl gräsrots- som makronivå den rådande normativa rätten, och i västvärlden utgångspunkten för politiska och rättsliga system. I det svenska närområdet innebar denna historiens förmenta slut att grannländer som Estland, Lettland och Litauen återvann den självständighet som varit dem berövad sedan de blodiga krig som världens stormakter utsatt dem för under 1900-talet.

Öst och väst blev ett Europa och 2004 trädde de baltiska staterna in i såväl Nato som EU. Med dem följde också flera andra av de länder som några år innan återtagit sin frihet. I de länder som på 80- och 90-talen återtog sin frihet finns i dag en bred uppslutning kring de värden som är europeiska. Skillnader finns det å andra sidan gott om, inte minst i synen på hur användningen av den politiska makten ska ske.

Under min tid som internationell sekreterare i Moderata Ungdomsförbundet blev denna skillnad mycket tydlig. Inom ramen för samarbetet inom YEPP, EPP:s ungdomsförbund, rådde i det närmaste oftast konsensus i frågor om den gemensamma synen på rysk aggression i Ukraina, handel, fri rörlighet och synen på EU:s roll. Avvikande meningar fanns givetvis som alltid i ett öppet och frimodigt samtal, men det var inte i dessa avseenden som sprickan gjorde sig gällande.

Vid ett samtal med ordföranden i ungdomsförbundet i ett land som på 80-talet befann sig till öster om järnridån, gjordes den avgörande skillnaden gällande. Under en middag ställde jag frågan vilka frågor som var viktigast för personens ungdomsförbund. Svaret kom direkt: ”Subtitles!”.

Något förvånad ställdes frågan ånyo för att försäkra sig om att det inte var feluppfattat, men undertexter var tveklöst svaret på frågan om vilken politisk fråga som var viktigast. Motiveringen kom med att konstatera att det statliga kravet på att ha undertexter på de engelskspråkiga filmer som importerades till landet var borttaget, varför de fria tv-kanalerna och biograferna rationaliserade bort arbetet med att översätta eller dubba tv-program och filmer. Ramaskri blev svaret från center-högern och dess unga led i landet.

Denna anekdot sätter fingret på demokratins utmaning för oss unga européer: vad politiken egentligen ska vara till för, och vilka frågor som överhuvudtaget borde vara politiska. Kring vilken sfär som den politiska makten skall ha inflytande, och hur uppdelningen mellan den lilla och den stora världen kan implementeras och göras förständig för de snart 30-åriga demokratierna på kontinenten.

Utmaningar för Europa saknas inte, inte heller i ett vidare perspektiv. Europa är den enda världsdel som minskar sin andel av världsbefolkningen och utmaningar kopplat till Ryssland, demografisk utveckling och kontinentens konkurrenskraft bör tas på stort allvar. I allt detta finns det mycket som talar för att nationalstaternas betydelse minskar, till förmån för mellanstatliga samarbeten som EU, och en maktförflyttning närmare städer, kommuner och enskilda människor. Denna utveckling bör välkomnas. I ljuset av denna utveckling är det därför en lika märklig som farlig väg att som politisk rörelse öppna upp för att det finns politiska svar på alla de frågor en enskild människa har. En konsekvens av detta bör vara återkomsten av den diskussion som varit levande i Moderaterna, om den stora respektive den lilla världen; insikten om att det finns frågor som inte är politiska, och därmed inte ska adresseras politiskt.

Risken med att politisera allt, vilket min bedömning är en trend i centerhögerrörelsen i centrala och östra Europa, är att den mänskliga besvikelsen över politiska beslut, eller frånvaron av dem, kommer öka radikalt. Konsekvensen kan bli minskat förtroende för den politiska makten och det demokratiska systemet.

Utifrån detta perspektiv blir också migrationsfrågan intressant att studera. Under 1900-talet har det rått någorlunda konsensus kring migrationspolitiken i Sverige, undantaget kända politiska avsteg som exempelvis Luciabeslutet under slutet på 1980-talet. Under politiskt beslutade ramverk har den politiska makten överlåtits åt ämbetsverk och myndigheter att fatta beslut om invandringen, i form av Utlänningsnämnden och sedermera Migrationsverket.

Migrationsutmaningen i Sverige transformerades av debattörer från olika läger till en fråga om demokrati och människovärde. Å ena sidan, den ena extremen, som i allt väsentligt försvarade det normativt mångkulturella Sverige och slog fast att eftersom det inte går att gradera mänskligt lidande inte fanns möjlighet för Sverige att neka någon rätten att komma till Sverige. Å andra sidan fanns den andra extremen som med kirurgisk precision lyckades spegelvända sina motståndares argument. Resonemangen om frågan fördes långt ifrån frågans själva

kärna, vilket tenderade att alienera människor på basis av deras åsikter om sakfrågans kärna.

Migrationsfrågan i Europa har aktualiserat debatten om förtroendet för det politiska systemet och dess förmåga att hantera frågor som denna. Emedan frågan kantrade som tidigare beskrivet i Sverige, fick den en helt annan framtoning runt om i Europa, och inte minst i Baltikum.

Medborgarskapsfrågan i de baltiska staterna bär på en lång och komplicerad historia. Utan att gå in i detalj kan det enkelt konstateras att frågan måste ses i sitt kontextuella ljus i Baltikum. Det var först 1998 som det överhuvudtaget blev möjligt för icke-infödda letter att bli medborgare i Lettland, och landet beviljade från det året till och med 2014 asyl till 145 människor. Den europeiska flyktingkrisen kastade av lätt insedda skäl in systemen och mottagningen i en akut kris, men som också är intressant att studera utifrån ett baltiskt perspektiv. Ett land som beviljade asyl till 145 personer under 16 års tid uppdrogs av EU-kommissionen att omhänderta 776 personer på ett bräde efter beslutet om omfördelning av flyktingar som Europeiska Rådet fattade beslut om i september 2015.

Oaktat beslutet i sak bör här erkännas att denna nya ordning för Lettland inneburit en ny ordning i syn på landet,

medborgarskapsfrågan och öppenheten mot omvärlden. Vienotibas ungdomsförbund var i detta avseende synnerligen drivande i den interna opinionen för ett ökat lettiskt åtagande i flyktingfrågan. Genom påverkansarbete både gentemot egna parlamentariker och i media lyckades man förklara och försvara en komplicerad fråga och göra den aktuell och relevant för den egna hemmaopinionen. Med stor framgång för den egna ståndpunkten, skall sägas.

Vid en resa till Vilnius med Jarl Hjalmarson Stiftelsen fick undertecknad frågan från en oppositionsaktivist i Vitryssland huruvida demokratin tas för givet i Sverige. Den tog sin utgångspunkt under en förevisning av Moderata Ungdomsförbundets då aktuella kampanj med tecknade bilder på svenska socialdemokratiska statsråd med ett kryss över deras porträtt. Kampanjen hade delats ut på skolor i syfte att ha ett bingospel för varje avgång ur regeringen. Deltagarna på konferensen häpnade och replikerade att en dylik kampanj hade resulterat i fyra veckors fängelse om något motsvarande hade skett i Vitryssland. Med endast ett par mil emellan sig är förutsättningarna för unga människor att bedriva politiskt arbete i demokratins namn radikalt annorlunda. Och som svar på frågan från min vitryske vän insåg jag att den stund som denna

radikala skillnad glöms eller förskjuts i Sverige, är också den svenska demokratin hotad.

De tre baltiska länderna har sedan den återvunna friheten i början av 1990-talet gång på gång påmint om hur hårt, enträget politiskt arbete – i form av anslutning till EU, Nato, reformer av socialförsäkrings- och utbildningssystem, reformer för öppenhet och frihandel – kan lyckas med att föra fram frihet och marknadsekonomi. Ett bevis på att historien inte är slut, utan att man med rätt reformer och politiskt mod samtidigt med en förståelse för vilka frågor som på allvar formar och förändrar samhället, bevisar att framtiden är vår. Med eller utan undertext på det egna språket.

Det är vi som i slutändan alltid har vunnit

Simon Johansson

Internationell sekreterare, Moderata ungdomsförbundet

— Varför vann det socialdemokratiska partiet valet?

— För att de lurade, mutade och ljög för folket. Och förresten vann de inte; vi blev största parti. Socialdemokraternas ledare är korrupt och borde kastas i fängelse.

— Så varför kunde inte ni bilda regering?

— För att det socialdemokratiska partiet köpte minoritetspartierna. Det är orättvist att vi inte fick bilda regering.

Parafrauseringen ovan, från samtal med ungdomsförbundare som Jarl Hjalmarson Stiftelsen samarbetar med, gjorde två saker väldigt uppenbara för mig: den första hur viktigt Stiftelsens arbete för att främja och utveckla demokratin både generellt men framför allt bland våra systerpartier i diktaturer och sköra demokratier är. Den andra hur lång tid det kan ta för en demokratisk rättsstat att etablera sig: personerna i samtalet kommer från ett land som har haft ett demokratiskt valsystem sedan 1990. Förutom det som framgår ovan ställde de sig

oförstående till synpunkten att det kanske kunde vara nyttigt att uppleva det politiska livet i opposition efter drygt 10 år i regeringsställning och några av dem (ett fåtal, men ändå) uttryckte åsikter om nationell självständighet i relation till EU, USA och Nato – och dessas påstått inkräktande kopplingar till det socialdemokratiska partiet – som jag inte trodde rymdes inom den europeiska center-högern. När jag vid mer än ett tillfälle frågade vad de tyckte om de nationalisterna som stormat parlamentet knappt två månader tidigare när en företrädare för en etnisk minoritet valdes till talman blev det tyst. Man bör sällan höra ord som inte sägs, men där och då kunde jag inte tolka tystnaden på annat sätt än att det inte var ett otvetydigt fördömande som hade dryftats om de faktiskt hade gett sin åsikt men att de förstod att jag inte skulle gilla det svaret. Den enda som var beredd att svara på frågan om parlamentsstormningen var den yngsta av de ungdomsförbundare jag träffade, en 16-åring som gick på internationell skola och var son till en affärsman. Han inledde sitt svar med ”jag är pacifist, men”. Kontentan var att metoden var fel men att missnöjet mot det socialdemokratiska partiets förehavanden var högst förståeligt.

När jag frågade YEPP:s ordförande om den här organisationen (VMRO-DPMNE:s ungdomsförbund, vårt systerförbund i Makedonien) som är medlemmar men som inte varit på någon

av de fem träffar med YEPP utöver kongressen som jag hittills deltagit på uttryckte han liknande betänkligheter: de har en något dubiös inställning till demokrati och har ett gediget internt utvecklingsarbete framför sig.

När det kommer till demokratis ställning globalt finns det möjligen skäl till oro mot bakgrund av att den har stått stilla eller försvagats sedan millennieskiftet. Enligt The Economists demokratiindex är demokratin i världen sammantaget på samma nivå som 2006, och minskade mellan 2015 och 2016. Samtidigt bör man ha i minnet att många ledande västliga tänkare för mindre än hundra år sedan dividerade kring huruvida demokrati verkligen var det styrelseskick som var att föredra och förorda. Efter tre decennier där vi fått se demokratis tidvatten gå i flod är det inte konstigt med en viss ebb – återigen, snarare väntat med tanke på erfarenheter från dess knackiga framväxt även i de länder som vi idag betraktar som mest demokratiska.

Samtidigt behöver man inte bara kika på diktaturer och sköra demokratier för att se utvecklingstrender som vi måste motarbeta: även inom EU, trots dess kontrollmekanismer, finns det stater som inte bara har arbete kvar utan som idag går i klart fel riktning. Demokratin måste vinnas hela tiden och överallt. Historien slutade sannerligen inte efter det onda imperiets fall, men att vi efter ett århundrade med två världskrig och

massmord i förtryckets spår i framtiden ska se på början av 2000-talet som decennierna då demokratin började falla i långsiktig träda – ens i bara vissa delar av världen – håller jag för osannolikt. Jag tror att vändningen tillbaka uppåt är nära och att vi om inom 20 år kommer se en värld där demokratin återigen är på frammarsch.

Detta förutsätter givetvis att vi och andra demokratiska krafter inte slutar förstå att demokratin fortlevnad är ett kontinuerligt arbete och ansvar, men att vi upplever ett hack i den demokratiska kurvan efter en tid av stark uppgång är inte konstigt.

Jarl Hjalmarson Stiftelsens samarbete med våra makedonska vänner är det konkreta demokratiutvecklingsarbete jag känner mig bäst lämpad att recensera, och även där är jag mycket hoppfull. Dels tror jag att tiden i opposition kan vara en ögonöppnare för dem. Dels gläds jag åt hur otroligt positivt de har sett på sina träffar med Jarl Hjalmarson Stiftelsen – JHS har konsekvent bjudit in talare att hålla föredrag om olika aspekter av demokrati och deltagarna har i varje konferensutvärdering uttryckt en stark känsla av upplysthet. Jag har också insett att det inte är konstigt – snarare väntat mot bakgrund av historien och vår kollektiva erfarenhet – att stabila demokratiska rättsstater inte växer fram i en handvändning när förtryckets

bojor krossas. I dagens sammankopplade Europa ser jag det emellertid som osannolikt att ett land kan regrediera från sin demokratiska bana alltför långt. Dessutom träffade jag en delvis annan grupp från VMRO-DPMNE:s ungdomsförbund några månader senare och jag upplevde redan en betydligt sundare inställning till parlamentsstormningen och att eventuellt EU-motstånd berodde på lingvistik snarare än politik (läs namnkonflikten med Grekland bortsett från vilken en majoritet tycks vara för ett EU-medlemskap).

Demokratins överlevnad bygger på att dess förespråkare inte blir tysta, men dagen då MUF, JHS och liknande krafter i liknande länder slutar förstå detta och agera därefter tror jag bestämt att vi slipper uppleva. Man kan med fog vara deppig över nuvarande utveckling i Europa, i USA och i världen, men kom ihåg att trots ett par snytingar på vägen är det vi som i slutändan alltid har vunnit. Det kommer vi göra även i framtiden.

Jarl Hjalmarson Stiftelsen grundades 1994. Syftet med JHS är att stödja samarbete och europeisk integration på grundval av frihet, demokrati och marknadsekonomi. Jarl Hjalmarson Stiftelsen bygger nätverk och utbildar människor i politik.

JARL HJALMARSON STIFTELSEN

BOX 2080

103 12 STOCKHOLM

hjalmarsonstiftelsen@moderaterna.se

www.hjalmarsonstiftelsen.se